

Rechten van het kind bij (echt)scheiding

Je hebt het recht om van je ouders te houden en op contact met allebei je ouders

Dat betekent dat je je nooit schuldig hoeft te voelen als je je vader of moeder graag wilt zien. Het is belangrijk dat je vader én je moeder in je leven zijn, zeker in moeilijke tijden zoals de scheiding van je ouders.

Je hoeft niet één ouder boven de ander te kiezen

Jij hoeft niet te kiezen bij welke ouder je wilt wonen. Wel mag je jouw mening geven over de manier waarop jou ouders de zorg over jou willen verdelen.

Je hebt recht op elke emotie die je voelt

Je hoeft je niet te schamen voor je gevoel. Het is erg naar als je ouders uit elkaar gaan. Je mag bang, boos en verdrietig zijn. Het belangrijkste is dat je nooit denkt dat de scheiding van je ouders jouw schuld is. Want dat is niet zo.

Je hebt recht op een veilige omgeving

Niemand mag je in gevaar brengen. Als één van je ouders je pijn doet is het belangrijk dat je dat aan iemand vertelt, bijvoorbeeld aan je leraar op school.

Je hebt niets te maken met de ruzie tussen je ouders

Soms zijn je ouders zo druk met hun eigen problemen dat ze vergeten dat jij nog maar een kind bent. Als ze jou in hun ruzie betrekken, herinner ze er dan aan dat het hun ruzie is, niet jouw ruzie. Let erop dat je geen boodschapper wordt tussen je ouders. Als ze vragen aan elkaar hebben moeten ze met elkaar praten. En niet jou heen en weer sturen.

Opa's en oma's, tantes en ooms, neven en nichten horen nog steeds bij jouw leven

Als je bij je vader woont, mag je nog steeds de familie van je moeder zien. En andersom. Je hoort bij beide families, ook al zijn je ouders gescheiden.

Je hebt het recht om een kind te zijn

Kinderen hoeven zich geen zorgen te maken om problemen van volwassenen. Concentreer je op je schoolwerk, je vrienden, je hobby's. Je vader en moeder hebben alleen je liefde nodig. Je kunt hun problemen niet oplossen. Dat moeten ze zelf doen.

Mogelijke effecten van (echt)scheiding op het kind

Kleuter 4-6 jaar

Kenmerken en gevolgen

- Legt de schuld bij zichzelf. Gedeeltelijk omdat jonge kinderen zichzelf en grotere rol toedichten in wat er om hun heen gebeurt. Door de schuld op zich te nemen kunnen jonge kinderen proberen zo grip op de situatie te krijgen. Als zij de schuld zijn kunnen ze het mogelijk ook weer herstellen.
- Interpreteert het vertrek van de ouder als persoonlijke afwijzing.
- Kind kan boosheid en aandachtvragend gedrag laten zien. Checken of ouder (of andere belangrijke volwassen figuur in zijn omgeving) dan nog steeds van hem/haar blijft houden.
- Is bang om andere ouder te verliezen. De scheiding kan het kind het gevoel geven dat de ouders niet genoeg om het kind geven. Waarom blijven ouders niet gewoon bij elkaar zoals het kind wil. Als zij niet meer van elkaar houden zo ineens, is het toch ook gemakkelijk om niet meer van hun kind te houden?
- Vertoont regressieverschijnselen.
- Valt vooral terug op fantasie en magisch denken.
- Heeft veel vragen over de toekomst.
- Begrijpen nog weinig van de complexe situatie kunnen nog geen langere tijdsperiode overzien.
- Kunnen emoties nog niet goed onder woorden brengen.

Steunend

- Veel uitleg geven over de scheiding; wat betekent het wel en niet.
- Proberen weg te nemen van schuldgevoel en angstgevoel (benoem als kind heb je geen schuld aan de scheiding, is een “grote mensenzaak”).
- Spel middel om iets na te spelen over thuissituatie, iets te vertellen of fantasie te uiten.

Jong basisschool kind 6-9 jaar

Kenmerken en gevolgen

- Kind maakt zich zorgen om ouder(s), gaat ouder tevreden stellen en zich aanpassen.
- Prille identificatie met de ouder die het meest slachtoffer is in de ogen van het kind.
- Kinderen voelen zich vaak schuldig aan de scheiding.
- Kind in deze leeftijd wil niet anders zijn dan leeftijdsgenootjes. Is veelal verdrietig over de scheiding.
- Is voor veel kinderen nog lastig om een omgangsregeling te overzien.
- Risico op parentificatie.
- Kind leert in deze fase zijn emoties, angsten en problemen beter te verwoorden. Ook in staat de gevoelens te verstoppen. In deze fase kan er veel verborgen verdriet en/of boosheid zijn.
- Risico op mindere schoolprestaties.
- Eventuele schoolwisseling door (echt)scheiding/verhuizing midden in het basale leerproces.
- Kind moet mogelijk stoppen met deelname aan clubs of hobby's door financiële teruggang gezin.

Steunend

- Veel uitleg geven over de scheiding; wat betekent het wel en niet.
- Proberen weg te nemen van schuldgevoel en angstgevoel (benoem als kind heb je geen schuld aan de scheiding, is een "grote mensenzaak").
- Structuur bieden zowel op school als thuis.
- Benoem aan het kind dat je weet over de thuissituatie en ga uit jezelf het gesprek aan. Kind zal zelf niet snel over het onderwerp beginnen.
- Aandacht voor het kind dat ongelooflijk onaangedaan of sterk lijkt. Besteed aandacht aan ontkenning en teruggetrokkenheid bij het kind.

Ouder basisschool kind 9-12 jaar

Kenmerken en gevolgen

- Zoeken steeds meer contacten buiten het gezin, losmaken van ouders.
- Verdriet en onbegrip omdat het ziet dat andere gezinnen nog wel intact zijn.
- Voelt zich in de steek gelaten door ouders.
- Kan de scheiding rationeel wel begrijpen, maar kan het vaak in emotioneel opzicht moeilijk verwerken.
- Kan coping mechanismen ontwikkelen om emotioneel overeind te blijven. Vaak verdriet achter de boosheid die kind laat zien.
- Risico op parentificatie.
- Risico op mindere schoolprestaties.
- Eventuele schoolwisseling door (echt)scheiding/verhuizing midden in het basale leerproces.
- Kind moet mogelijk stoppen met deelname aan clubs of hobby's door financiële teruggang gezin.

Steunend

- Uitleg blijven geven en checken of er vragen zijn of hersenspinsels.
- Blijf ze als kind behandelen. Het kind moet kind kunnen blijven en niet worden belast met de problemen van volwassenen.
- Benoem aan het kind dat je weet over de thuissituatie en ga uit jezelf het gesprek aan. Kind zal zelf niet snel over het onderwerp beginnen.
- Aandacht voor het kind dat ongelooflijk onaangedaan of sterk lijkt. Besteed aandacht aan ontkenning en teruggetrokkenheid bij het kind.

Bij alle fases blijft het belangrijk om in gesprek te blijven met de ouders over wat je in beide situaties opmerkt bij het kind!

(Echt)scheiding: wat kan school doen?

1. Werkgroep samen stellen binnen de school.
Werkgroep samenstellen met daarin vertegenwoordigd meerdere disciplines (denk aan Leerkracht, assistenten, intern begeleider, schoolmaatschappelijk werker, zorgcoördinator et cetera). Werkgroep kan inventariseren “wat doen wij als school al ten aanzien van (echt)scheiding?”, “waar ligt behoefte ten aanzien van (echt)scheiding om ons te professionaliseren” et cetera? Op basis van de deze informatie onderstaande zaken regelen.
2. Protocol (echt)scheiding opstellen. Wat staat daar in?
  - Verdeling verantwoordelijkheden binnen eigen organisatie.
  - Informatie over mogelijke reacties en signalen van kinderen op een (echt)scheiding.
  - Informatie over wie voor de wet de ouder van een kind is (juridische informatie)
  - Informatie over de wettelijke verplichting van school over de informatievoorziening aan ouders.
  - Zorgroute. Grenzen van mogelijkheden binnen onderwijs benoemen en weten waar naar je kunt doorverwijzen.
3. Vragenlijst opstellen die ingezet wordt op het moment dat ouders aan school vertellen dat zij gaan scheiden. Doel van de vragenlijst is praktische informatie verkrijgen over het woonadres van de ouders en over de wijze waarop ouders hun ouderschap na de scheiding hebben geregeld. Zijn er bijzonderheden met betrekking tot het halen en brengen. Hoe de correspondentie vanuit school naar beide ouders regelen en hoe om te gaan met ouderavonden en gesprekken over het kind. Hierin benoemen dat ook zaken als; verhuizing van een van beide ouders, het verkrijgen van een nieuwe relatie/samenwonen et cetera belangrijk informatie is om door te geven aan de leerkracht (later stadium). School kan dan beter inspelen op dat wat het kind laat zien of noemt.
4. Tekst opnemen in de schoolgids/ op de website.
Op moment dat er schoolbreed beleid ten aanzien van (echt)scheiding ingevoerd wordt is het goed om hierover een stuk tekst op te nemen in de schoolgids en/of op

de website. Hierin de visie van de school benoemen en onderbouwen ten aanzien van “hoe om te gaan met (echt)scheiding”. Als het ware feitelijke stappen beschrijven die de school neemt om op een professionele manier met (echt)scheiding om te gaan.

5. Scholing organiseren voor medewerkers die met kinderen en ouders werken

Alle leden van het team basis kennis meegeven ten aanzien van het omgaan met kinderen die te maken krijgen met (echt)scheiding, en zorgen dat ze in staat zijn deze basiskennis te vertalen naar de onderwijspraktijk. Hierbij valt te denken aan thema's als; signalen en reacties die je kunt zien bij kinderen gerelateerd aan (echt)scheiding, gesprekstechnieken (kinderen/ouders), juridisch kader toelichten, hoe blijf je meerzijdig partijdig et cetera

6. Begeleidingsmogelijkheden binnen school.

Voor leerlingen die aar aanleiding van een (echt)scheiding problemen laten zien, zijn er hulpprogramma's ontwikkeld. Deze programma's worden uitgevoerd door een daarvoor opgeleide coach. Je kunt denken aan programma's als; KIES, Zandkastelen programma (workshop “en de kinderen scheiden mee”), Jonge Helden et cetera
Je kunt als school overwegen om deze programma's te laten uitvoeren onder schooltijd als te verantwoorden is dat dit onderwijs ondersteunend is ten aanzien van de school prestaties van het kind. Door het binnen school aan te bieden verlaag je de drempel voor ouders om hun te laten deelnemen (vertrouwde omgeving, kinderen die zij kennen et cetera) Financieringsmogelijkheden zijn vanuit onderwijsgeld en of gemeente (CJG/Algemeen maatschappelijk werk et cetera)

Juridisch

Gehuwden ouders houden na echtscheiding beiden het gezag.

Gezamenlijk gezag betekent onder andere dat beide ouders betrokken moeten worden bij belangrijke beslissingen. Voor scholen betekent dat beide ouders recht hebben op informatie en dat zij beiden moeten tekenen bij schoolkeuze, schoolwisseling, in-/uitschrijving.

Voor samenwonende ouders die gaan scheiden geldt dat als zij beiden het gezag hebben, zij dit ook na scheiding houden. Als de vader geen gezag heeft maar het kind alleen heeft erkend, dan heeft hij wel recht op informatie over het kind maar mag de gezaghebbende moeder besluiten over het kind alleen nemen.

Meer informatie

Trainingsaanbod School en Scheiding, voor leerkrachten en ondersteunend personeel.

www.medling.nl

Op maat ondersteuning bij het opstellen van Protocol bij (echt)scheiding, intervisie etcetera
Lianne van Lith en Danielle Kerkhof, Mediation, Training&Coaching

www.liannevanlith.nl

Bang boos blij

Helpboek voor kinderen met gescheiden ouders

o.a. Lianne van Lith

ISBN 978 90 8560 5287

Ouders uit elkaar, heb ik dat!

Lianne van Lith & Marjolijn van Dorp

ISBN 978 90 5599 3000

Het Zandkastelenprogramma, en de kinderen scheiden mee....

Gary Neuman, bewerkt naar het Nederlands door o.a. Lianne van Lith

ISBN 978 90 6665 5126

School en Echtscheiding

Angelique van der Pluijm/ Margrit Grevelt

ISBN 978 90 8850 3269

Echtscheiding en school

Leendert van Genderen/Marinka Brandwijk-Kok

ISBN 978 90 79596 21 8

Kinderen uit nieuwe gezinnen

Handboek voor school en begeleiding

Corrie haverkort/ Ed Spruijt

ISBN 978 94 014 0185

www.oudersuitelkaar.nl

www.jongeheldenindeklas.nl

www.villapinedo.nl